

BØRNENE SKAL HA' LYST TIL OS

Nye samarbejdsformer mellem skole- og folkebibliotek

INDHOLDSFORTEGNELSE

Nye samarbejdsformer mellem skole- og folkebibliotek Baggrund for projektet	3
Netværk på tværs Erfaringer fra Høje-Taastrup Kommune	6
Fællesskab, hvor det giver mening Erfaringer fra Kolding Kommune	12
Samarbejde og gensidig anerkendelse Erfaringer fra Viborg Kommune	20
Samarbejdsprojekter som springbræt til fælles udviklingsplaner Erfaringer fra Ikast-Brande Kommune	24
Projektgruppens konklusion og anbefalinger	30

Udgivet med støtte fra Styrelsen for Bibliotek og Medier som led i projektet *Nye samarbejdsformer mellem skole- og folkebiblioteker*.

ISBN-nr. 978-87-87284-61-5

Redigeret af journalist Monica C. Madsen (DJH), Bureauet og redaktør Gitte Frausing, Kommunernes Skolebiblioteksforening.

Forsidefoto: Kåre Viemose.

Bagsidefoto: Jeppe Carlsen.

Tryk og layout: Tina Bligaard. Glumsø Bogtrykkeri A/S.

Projektgruppe for *Nye samarbejdsformer mellem skole- og folkebiblioteker*:

Nanna Berg, Bibliotekarforbundet

Kirsten Boelt, Danmarks Biblioteksforening

Jørgen Kristensen, Danmarks Skolebibliotekarere

Karin Gaardsted, Kommunernes Skolebiblioteksforening

BØRNENE SKAL HA' LYST TIL OS

I denne publikation kan man blive inspireret af de erfaringer med nye samarbejdsformer mellem skole- og folkebiblioteker, som fire kommuner landet over har gjort sig i projektet *Nye samarbejdsformer mellem skole- og folkebibliotek*.

Af journalist (DJH) Monica C. Madsen, Bureauet
Foto: Kåre Viemose.

Nye samarbejdsformer melle

Danmarks børn og unge skal have den bedste biblioteksbetjening – det er udgangspunktet for projektet.

I praksis betyder det, at de skal have et bibliotekstilbud, som de har lyst til at bruge i alle sammenhænge: Børn skal møde biblioteket fra deres første færd – i dagplejen, børnehaven, skolen – alene og sammen med deres forældre, så de får mulighed for at udnytte bibliotekets tilbud.

Til at udvikle alle deres kompetencer. Og til at styrke deres evner til at skabe, tolke og udveksle alle former for indhold i de fysiske og digitale medier, de møder i hverdagen.

Tager man de kommunale briller på, er det naturligvis vigtigt at udnytte alle ressourcer optimalt. Også når det gælder biblioteksbetjeningen af børn.

I den forbindelse er et tværgående, forpligtigende samarbejde et greb, som både kan være med til at sikre, at man udnytter ressourcerne bedst muligt, og at man på kommunalt plan får en koordineret og fokuseret indsats, som sikrer flest muligt børn i kommunen den bedst mulige biblioteksbetjening.

De fire biblioteksforeninger – Danmarks Biblioteksforening, Kommunernes Skolebiblioteksforening, Bibliotekarforbundet og Danmarks Skolebibliotekarere har allerede stor erfaring med at arbejde sammen. Foreningerne er forskellige, men netop forskellighed og nuancerede syn og udgangspunkter i forhold til biblioteksbetjeningen af børn er en stor styrke, når nye veje skal afprøves.

Foreningerne har blandt andet arbejdet sammen om at udvikle fremtidens biblioteksbetjening af børn. Med projektet *Det integrerede bibliotek* grundlagdes et solidt og inspirerende samarbejde, som er fortsat med dette projekt, som er en opfølgning på rapporten *Fremtidens Biblioteksbetjening af Børn*.

I udviklingsprojektet om *Nye samarbejdsformer mellem skole- og folkebibliotek*, som artiklerne i dette hæfte fortæller om, er udgangspunktet den

anbefaling i rapporten, der sætter fokus på nye samarbejdsformer mellem skole- og folkebibliotek:

Skab aktiver i nye samarbejdsformer mellem skole- og folkebibliotek

Udvalget anbefaler, at biblioteker og skoler arbejder sammen om at sikre den bedste udnyttelse af kommunens ressourcer til biblioteksbetjening af børn. Målet er at sikre børnene det bedste bibliotekstilbud, f.eks. gennem fælles udviklingsplaner, der definerer individuelle roller og specificerer områder for samarbejde.

Udvalget anbefaler, at et nyt udviklingsgrundlag for samarbejdet er et fælles mål om at styrke børns evner til at skabe, tolke og udveksle alle former for indhold i fysiske og digitale medier. Dette grundlag omfatter lærings- og dannelsesprocesser hos børn, som går på tværs af og opløser folkebibliotekets traditionelle dannelsesopgave og skolebibliotekets læringsopgave.

Projektet indledtes med at invitere en lang række politikere til et møde, hvor de og styregruppen sammen kom med mange forslag til, hvordan man kan skabe et tættere samarbejde mellem skole- og folkebiblioteker.

F.eks. hvordan man kan organisere samarbejdet mellem de to bibliotekstyper, hvordan man kan skabe en stor bevidsthed om og respekt for forskellighed, og hvordan man kan udvikle fælles handleplaner, mål og metoder og samarbejde om fælles projekter.

Derefter fik alle landets kommuner mulighed for at komme med forslag til nye modeller for samarbejder mellem skole- og folkebibliotek. Flere kommuner tændte på idéen. I denne publikation beskriver fire kommuner de modeller, de har udviklet – Høje Taastrup, Kolding, Viborg og Ikast-Brande.

God læselyst!

m skole- og folkebibliotek

Foto: Kåre Viemose

HØJE-TAAS

At skabe et netværk på to planer – kommunalt og lokalt – for alle folke- og skolebiblioteker i kommunen – kan give alle elever, lærere og borgere i kommunen en bedre og lettere tilgængelig biblioteksservice, hvor kommunens ressourcer udnyttes optimalt. Det er omdrejningspunktet i Høje-Taastrups model, som blandt andet er tænkt til kommuner som Høje-Taastrup, der består af meget forskellige lokalområder.

TRUP

Netværk på tværs

Et professionelt forum for vidensdeling

Baggrunden for modellen er en politisk interesse for en samstemning mellem de to biblioteksområder.

De er begge meget interesseret i at supplere hinanden, men ikke i deciderede spareforslag. Formålet med modellen er derfor at skabe et netværk, der fungerer som et professionelt forum for vidensdeling: Netværkets vigtigste opgave er at være med til at generere viden og skabe samarbejde mellem folke- og skolebibliotekets to forskellige kulturer og dermed styrke deres samlede viden.

Fordelene ved at etablere et netværk, der skal styrke samarbejdet, er blandt andet, at det fremmer medarbejdernes åbenhed over for nye perspektiver, det skaber øget samarbejde og vidensdeling på tværs, det støtter den uformelle organisation, og det sætter fokus på innovationsmuligheder, der kommer borgeren til gode, fordi de to bibliotekstyper er meget opmærksomme

på at supplere hinanden i servicen til borgerne.

Mulige fælles samarbejdsfelter

Modellen er baseret på en mødestruktur, som er godkendt af forvaltningscheferne, og som giver kommunens skolebibliotekskonsulent og bibliotekschef myndighed og ressourcer til at afholde netværksmøder og sætte initiativer i gang.

Initiativerne skal:

- Styrke samarbejdet.
- Udnytte kommunens ressourcer optimalt ved at give deltagerne i netværket adgang til hinandens ressourcer.
- Skabe synergi i form af et bedre bibliotekstilbud til alle i kommunen – på tværs af kommunens meget forskellige lokalområder: Tre stationsbyer og tre landsbyer med hver sine lokale bibliotekstilbud. Stationsbyerne har 1-5 lokale skoler og forskellige sammensætninger af boligområder. I to af landsbyerne er der et stort lokalt engagement blandt borgerne.

Konkret kan initiativerne f.eks. sætte

fokus på:

- Fælles indkøbspolitik.
- Fælles samarbejde om emner.
- Fælles kompetenceudvikling/kursusvirksomhed, der skærper bevidstheden om samarbejdsflader.
- At samstemme årsplaner eller udarbejde fælles årsplaner for kombibiblioteker.
- Tættere samarbejde og tænkning på tværs af de to centre, der administrerer henholdsvis folke- og skolebiblioteket: Fritids- og kulturcentret samt Institutions- og skolecentret.

Vidensmæssigt har de to bibliotekargrupper forskellige kompetencer: Hvor det brede litteraturbegreb er væsentligt for folkebiblioteket, er didaktikken meget vigtig for skolebiblioteket. Den store viden om digitale undervisningsprogrammer og nye it-muligheder, som skolen får i de kommende år, er også meget attraktiv for folkebibliotekarerne at få del i. Til gengæld kan folkebiblioteket spille ind med f.eks. litteraturformidling og alternative fagmaterialer, hvis de løbende bliver orienteret om de opgaver, eleverne arbejder med.

Et konkret eksempel:

Kombi-biblioteket i Sengeløse

Sengeløse er en lille landsby med cirka 2.500 indbyggere. Det lokale folkebiblioteket er et lokalt værested med 500 aktive brugere, og bibliotekarerne er meget engageret i lokalmiljøet. De har f.eks. en tæt kontakt til den lokale radio og lokalavisen, og biblioteket deltager aktivt i den årlige byfest.

Siden 2003 har folkebiblioteket delt udlån og lokaler med skolebiblioteket på Sengeløse Skole, som er et pædagogisk læringscenter.

Deres fælles navn er Sengeløse Biblioteks- og Mediecenter. Ledelsen er todelt, og de to biblioteker holder fælles møder en gang om måneden, hvor de orienterer hinanden og tilrettelægger fælles udstillinger, arrangementer, læ-

sekampagner, biblioteksindretning, årsplaner, indkøb, to årlige lørdagsforestillinger for familier m.m.

To gange om året deltager begge bibliotekers personale, skolelederen og bibliotekslederen i et fællesmøde, hvor de diskuterer mulige fælles indsatser. På den måde sikrer man ledelsesmæssigt opbakning til samarbejdsprojekterne.

At koordinere materialeindkøbet og fælles kursusvirksomhed er oplagte samarbejdsfelter. Ved at koordinere materialeindkøbet får bibliotekarerne en større bevidsthed om, hvordan de kan supplere hinanden, og fælles kurser giver dem flere oplevelser med hinanden. Dette kan generere en fællesskabsfølelse, som kan være grobund for flere tætte samarbejder.

De to biblioteker ønsker desuden at udvide elevværkstedet, der ligger i et tilstødende lokale, så det kan bruges uden for skolebibliotekets åbningstid som arbejds- og mødested for elever og andre lokale borgere.

Kontaktpersoner

Bibliotekschef Leon Rye, tlf. 43 35 20 33, LeonRy@htk.dk.

Skolebibliotekskonsulent Steen Gravgard Eriksen, tlf. 43 59 19 49, SteenEr@htk.dk.

Fakta

47.600 indbyggere.

5 filialbiblioteker, intet hovedbibliotek.

13 folkeskoler, 3 privatskoler.

28 skolebibliotekarer.

10 børnebibliotekarer.

Det kommunale plan i netværket

Omdrejningspunktet for både det kommunale og de lokale biblioteksnetværk er en fast mødestruktur.

På kommunalt plan mødes bibliotekslederen og skolebibliotekskonsulenten 2-4 gange om året. Deres opgave er at styrke og udvikle nye samarbejdsformer med udgangspunkt i de to bibliotekers forskelligheder og deres berøringsflader som et fælles kommunalt væsen: Hvad kan binde folke- og skolebiblioteker bedre sammen? Hvordan kan man koordinere initiativer og tiltag? Hvilke dilemmaer er der forbundet med samarbejdet?

Samtidig mødes fem børnebibliotekarer (en fra hver filial i kommunen) og fem skolebibliotekarer (som kommunens skolebibliotekarer udvælger) to gange om året til et netværksmøde, hvor man drøfter mulighederne for samarbejde

og fælles indkøb og indsatser. Begge parter kan f.eks. lægge ressourcer på bordet og gøre en fælles indsats for f.eks. læseusikre eller tosprogede børn.

Oplagt kan det også være at lade folkebibliotekets indsats for de 0-6 årige fortsætte ind i folkeskolen i samarbejde med skolebiblioteket – og på samme måde arbejde sammen om at holde kontakten med de unge, når de forlader skolen og skolebiblioteket.

At arbejde sammen om at oprette en kulturportal for alle kulturinstitutioner i kommunen er et andet muligt samarbejdsfelt, hvor både borgere og elever kan få en introduktion til de lokale kulturtilbud samt finde arrangementsoversigter og kontaktdata på portalen.

Man kan også knytte en abonnements-tjeneste til portalen, så alle interesserede får nyhedsbreve via e-mail om aktuelle aktiviteter. Måske målrettet

forskellige grupper som børn, pensionister osv. Samtidig kan man invitere repræsentanter fra nogle af de lokale kulturelle institutioner og foreninger på besøg i skoletiden, f.eks. på skolebiblioteket.

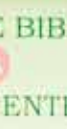
Det lokale plan i netværket

På lokalt plan mødes en børnebibliotekar fra det lokale folkebibliotek og en skolebibliotekar fra den/de lokale skole/r jævnligt, f.eks. en gang om måneden.

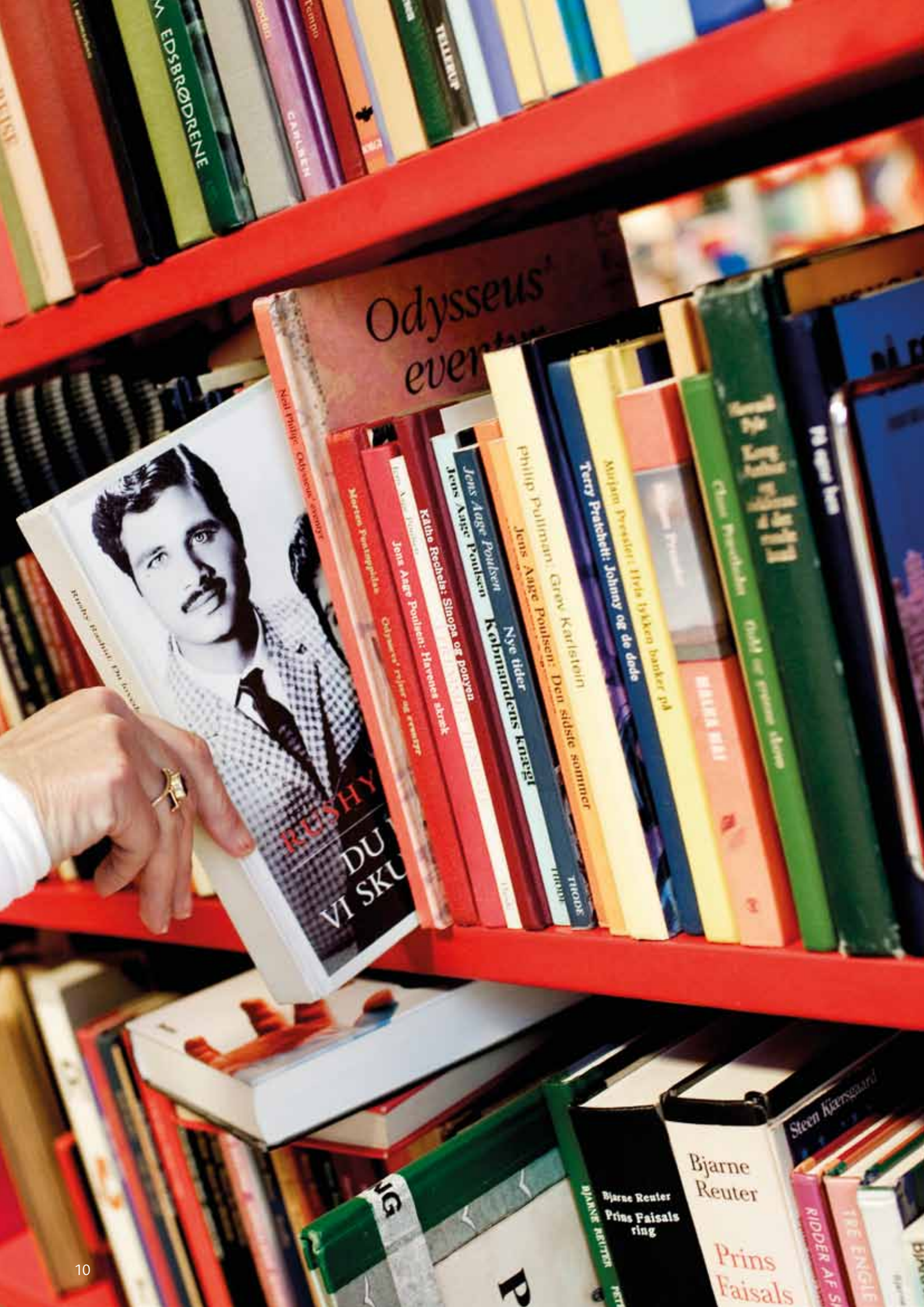
I den indledende fase orienterer de hinanden om deres opgaver og virksomhedskultur, samtidig med at de lærer hinanden at kende.

Jobsop, hvor man følger hinanden på en almindelig arbejdsdag, giver også god mulighed for at få indblik i hinandens hverdag. Man kan også overveje at involvere skolens SFO i samarbejdet.

SENDELØSE BIBLIOTEK
&
MEDIECENTER

Seneløse Bibliotek
& Mediecenter

Odysseus' eventyr

RUSHY
DU
VI SKU

Morten Puntoppals

Jens Aage Poulsen: Havens aktræk

Kathie Reebels: Sinopa og ponyen

Jens Aage Poulsen

Nye tider
Kobmandens knægt

Jens Aage Poulsen: Den sidste sommer

Terry Pratchett: Johnny og de døde

Marian Pevsner: Hvilken banker job

Glen Peacock: Guld og grønne skove

Steen Kjaersgaard

RIDDER AF S...

THE ENGLE

Bjarne Reuter

Prins Faisals

Bjarne Reuter
Prins Faisals ring

Steen Kjaersgaard

RIDDER AF S...

THE ENGLE

På den måde kan man afdække fælles snitflader og vurdere fordele og dilemmaer ved nye samarbejdsformer på de fælles områder. Man kan også afdække og vurdere, hvordan lokale kulturelle interesser kan inddrages i samarbejdet. Måske via et lokalt brugerråd, man kan involvere ad hoc, når man har behov for det.

Udfordringer

Erfaringerne i Høje-Taastrup viser, at det er vigtigt at afklare, om det er realistisk at få bevilget de nødvendige ressourcer – både før man går i gang og undervejs, når nye ressourcebehov dukker op.

En strategi til at få medarbejderne med på ideen er at starte med at involvere folke- og skolebibliotekarer, der allerede har arbejdet sammen om f.eks. Læselyst-projekter, og bruge dem som nøglepersoner og ambassadører for ideen blandt deres kolleger.

Det er også en god idé at sammensætte netværksgruppen af folk, der har en god kemi med hinanden, eller som er særligt interesseret i at arbejde sammen med andre faggrupper.

Jo flere mennesker i lokalområdet, desto mere struktureret skal samarbejdet være.

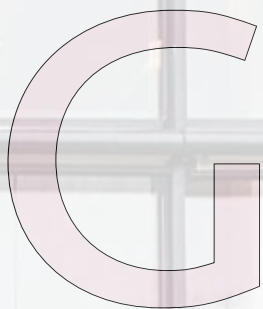

KOLDING

Kolding Bibliotek

Af journalist Monica C. Madsen (DJH), Bureauet
Fotos i denne artikel: Kåre Viemose

En optimal biblioteksbetjening af børn går på to ben. Det er tanken bag Koldings model, som tager udgangspunkt i en fast fælles mødestruktur for folke- og skolebibliotekerne: Det kommer det enkelte barn til gode, hvis de to bibliotekstyper hver især sørger for at gøre det, de er bedst til, og undgår at lappe over hinanden, hvis der ikke er god grund til det.

Fællesskab, hvor det giver mening

Nej tak til sammenlægning

Baggrunden for projektet er, at kommunalpolitikkerne i Kolding har bedt folke- og skolebibliotekerne opstille scenarier for, hvordan de kan arbejde tættere sammen. Den overordnede intention med modellen er derfor ikke at arbejde frem mod en sammenlægning, men at skabe rammer for fællesskab, hvor det giver mening.

Modellen kan også udvides med konkrete tiltag på forskellige samarbejdsniveauer, fra at folkebiblioteket kan stille en afleveringsautomat på skolebiblioteket, til at man i en meget større skala kan bygge et nyt fælles bibliotek på en af kommunens skoler, et fællesbibliotek, som er bemanded, udrustet og indrettet til at fungere som både skole- og folkebibliotek, så udefrakommende let kan få adgang, og så det på samme tid kan lukke dørene for alle udefrakommende og sikre eleverne trygge rammer, når de færdes der.

Fokus på forskelle

Formålet med modellen er at sikre kommunens børn et bibliotekstilbud, hvor folke- og skolebiblioteket – med hver sin profil og hver sine specifikke kompetencer – giver børnene mulighed for at tilegne sig kompetencer på centrale

områder som læring, demokrati og kreativitet.

Hvor folkebiblioteket sætter fokus på børns uformelle læring i fritiden, er skolebibliotekets opgave at varetage den formelle, obligatoriske læring i skoletiden. Så selvom det samme materiale måske står begge steder, bliver det brugt på helt forskellige måder – i opgaveøjemed på skolebiblioteket og i interesseøjemed på folkebiblioteket.

Samtidig er skolebiblioteket en mulig indgang til folkebiblioteket for de børn, der kommer fra biblioteksuvante familier: På skolebiblioteket kan de stifte bekendtskab med biblioteket som institution og med de måder, de kan bruge det på.

Modellen giver – på hver sin måde – begge bibliotekstyper mulighed for bedre kontakt med brugerne, større viden om brugergrupperne og bedre forudsætninger for at betjene dem ud fra hver sin indgangsvinkel. Centralt står også princippet om, at kendskab giver venskab: Når man kender hinanden, anerkender man også hinandens forskelligheder og bruger dem på en mere ressourcebevidst måde.

Udadtil er modellen desuden med til at

tydeliggøre forskellen mellem de to forskellige bibliotekstyper og vigtigheden af at have dem begge, fordi de tilsammen gør noget andet og mere end hver for sig.

Mødestruktur på to niveauer

Modellen tager udgangspunkt i en mødestruktur på to niveauer.

På det ene niveau mødes et koordineringsudvalg en gang om året. Udvalgets opgave er den overordnede koordinering af de to bibliotekssystemer.

Udvalget består af seks personer:

- Forvaltningschefen fra Børne- og uddannelsesforvaltningen.
- Forvaltningschefen fra Kultur- og fritidsforvaltningen.
- Skolebibliotekskonsulenten.
- Bibliotekschefen.
- De to fagligt ansvarlige for kommunens folke- og skolebiblioteks-samarbejde.

På det andet niveau mødes et fællesudvalg fire gange om året. Udvalget består af tre skolebibliotekarere og tre børnebibliotekarere, som orienterer hinanden om tiltag, vidensdeler, koordinerer og samarbejder om at udnytte kommunens biblioteksressourcer og tage initiativ til fælles aktiviteter, møder

og kurser. De kan også nedsætte ad hoc-udvalg, der arbejder med aktuelle emner og problematikker.

- De to fagligt ansvarlige for folke- og skolebibliotekssamarbejdet er faste medlemmer.
- To repræsentanter fra folkebiblioteket vælges.
- To repræsentanter fra skolebibliotekerne/Pædagogisk Center vælges.

På den måde får begge bibliotekstyper et fælles forum, de dels kan bruge til at orientere sig om, hvad der sker hos hinanden, dels til at afklare deres respektive kompetencer, til at skrive fælles ansøgninger, til løbende at afstemme materialeindkøb og til at vidensdele på områder, hvor den ene bibliotekstype har særligt mange kompetencer. F.eks. kulturformidling eller hjælp til børn med særlige behov.

Ingen fælles efteruddannelse

I stedet for en overordnet, fælles efteruddannelse, er Koldings model baseret på, at man dygtiggør sig til det, man hver især er bedst til, samtidig med at man vidensdeler via små fælles lokale kurser og netværksmøder med fokus på hinandens materialer og via f.eks. jobswop, hvor en skolebibliotekar følger en folkebibliotekar et par timer og omvendt: Begge bibliotekargrupper har i højere grad behov for kendskab til hinanden end for en decideret fælles efteruddannelse, viser erfaringerne fra Kolding.

Samarbejde om aktiviteter

Koldings model lægger også op til samarbejde om konkrete aktiviteter og events som *Mord på biblioteket*, der involverede både læsekonsulent og folke-skolebibliotekarer, og hvor Pædagogisk Center havde indkøbt krimier til opstart ude i klasserne med kulmination en fredag aften på folkebiblioteket, hvor en forfatter havde skrevet en krimi specielt til børnene og guidede dem til at løse mordgåden.

Alle elever, der kom til biblioteksorientering i månederne op til arrangementet, blev også opfordret til at deltage, så der opstod en synergieffekt.

Andre samarbejdsforslag er en læsekampagne med fokus på lystlæsning,

Kontaktpersoner

Pædagogisk konsulent Camilla Johansen, tlf. 79 79 19 65, cajo@kolding.dk.
Fagkoordinator for børn Bente Bruun, tlf. 79 79 11 00, bbru@kolding.dk.

Fakta

80.000 indbyggere.
1 hovedbibliotek, 3 lokalbiblioteker og 1 biblioteksstation.
26 folkeskoler, 3 friskoler og 4 specialskoler.
56 skolebibliotekarere.
5 børnebibliotekarere.

bogforum med bøger for børn og børnebogsfestival med fokus på lyst og leg og sjov, er andre eksempler på events, der er velegnede til at vise fælles front over for børn, forældre, styregrupper og politikere, hvor de oplever, at de to bibliotekstyper kan lave noget sammen, der skaber en helhedsfølelse af, at tingene hænger sammen og supplerer hinanden.

Folkebiblioteket betoner dog løbende – i forbindelse med biblioteksorienteringen og i kontakten med Pædagogisk Center – at det ikke vil løse skolebibliotekets opgaver og undervise for meget. Den læring, der sker på folkebiblioteket, er den, børnene selv initierer.

I forbindelse med samarbejdet eksperimenterer hovedbiblioteket i Kolding desuden med f.eks. at holde forældremøde med fokus på bøger og læsning.

Dels i form af en bog-skattejagt for forældre og børn og dels i form af et oplæg til forældrene om, hvad det særlige er, man kan bruge børnebiblioteket til, og hvordan dette særlige afspejles i den måde, materialerne præsenteres på. Letlæsningsbøgerne står f.eks. på en anden måde, fordi skolebiblioteket har et andet sigte end folkebiblioteket, hvor fritidslæsning, uformel læring og børnenes egne interesser er i fokus.

På den måde forsøger skole- og folkebibliotekerne på en og samme tid at bruge samarbejdsmodellen til både at ophæve og skærpe skellet mellem dem.

Hver sin virksomhedsplan

Modellen opererer derfor med hver sin virksomhedsplan. De to bibliotekstyper har hver deres mål og kulturer og vil gerne bevare hver deres forskellighed og handlefrihed. Og da de begge har opbakning fra hver deres forvaltning, har de ikke behov for den legitimering af deres samarbejde, som en fælles virksomhedsplan kunne blåstempe.

Den nye mødestruktur sikrer, at de stille og roligt vil blive involveret i hinandens hverdag, fordi de fremover clearer og koordinerer centrale beslutninger med hinanden og derefter integrerer dem i hver sin virksomhedsplan. Som et fast punkt på koordineringsudvalgets møder kan man også diskutere, om nogle emner skal indgå i begge institutioners virksomhedsplan.

Eksempler på konkrete samarbejdsfelter, som er besluttet på møderne

Fællesfaglig oprustning på IT-området

En medarbejder fra Pædagogisk Center kommer ud på folkebiblioteket og introducerer børnebibliotekarerne til de baser, skolebiblioteket råder over, så de bedre kan vejlede børnene.

Man vil også undersøge mulighederne for, at folkebiblioteket kan få adgang til samme it-hjælpe midler som skolebiblioteket, f.eks. højtlysningsprogrammer, så folkebibliotekarerne kan vejlede i dem på samme måde som skolebibliotekarerne. Folkebiblioteket taber nemlig tit den gruppe læseusikre børn på gulvet, som oplæsningsprogrammerne henvender sig til, fordi børnene ikke synes, at de kan bruge folkebibliotekets bøger til noget.

En fælles bus

En fælles bus står på den fælles ønskeseddel. Den kan sikre, at alle børn i kommunen får adgang til folkebiblioteket og de øvrige kulturinstitutioner i kommunen. I dag er realiteten i kommunen, at nogle lærere må takke nej, fordi der ikke er penge til at køre skolebørn og børnehalebørn fra kommunens ydreområder til og fra biblioteket.

Samarbejde mellem forskellige faggrupper

Når flere faggrupper samarbejder om konkrete aktiviteter, får man flere vinkler på en sag. I Kolding har man f.eks. gennemført et *Mord på biblioteket*-arrangement.

Skolebibliotekarernes fokus var, hvordan det kunne indgå i danskundervisningen, mens folkebibliotekarerne satte fokus på at bruge arrangementet til at åbne bøgerne for en bred gruppe børn ved hjælp af en festlig og overraskende aften, hvor de kunne møde en forfatter live.

Mange af Koldings skolebibliotekarere og lærere er meget interesseret i at samarbejde om flere forfatterbesøg: Folkebiblioteket kan hjælpe økonomisk og lægge rammer til besøget, mens skolebiblioteket sikrer, at mange børn møder op, som ellers ikke ville være kommet af sig selv på folkebiblioteket. Pædagogisk Center indkøber også klasser sæt med forfatterens romaner, så eleverne kan læse dem op til besøget.

Der er desuden nedsat et lille læselyst-udvalg med to folkebibliotekarere, en læsekonsulent, en skolebibliotekar og to fra Pædagogisk Center. Udvalget sætter fokus på aktiviteter, der først og fremmest skal skabe læselyst, ikke læseresultater.

Årligt fællesmøde

Et årligt fællesmøde er en god måde at samle alle aktører på med jævn mellemrum. I Kolding har folke- og skolebibliotekarerne et årligt temamøde, der sætter fokus på fælles faglig opgradering i forhold til f.eks. fremtidens biblioteksbetjening af børn, hvor man orienterer hinanden om aktuelle tiltag og forventningsafklarer, hvordan man kan trække på hinandens ressourcer.

Et år var temaet børnebøger, hvor man diskuterede indkøbspolitik i forhold til "49,95-bøger" og forpligtelsen til at købe "smalle bøger". På mødet blev det foreslået, at man kunne oprette 5-6 interessegrupper for alle interesserede, hvor man læser og diskuterer f.eks. billedbøger for de 6-årige, fantasybøger, fiktion for unge osv., og hvordan man kan bruge bøgerne i hvert sit system.

Erfaringerne fra Kolding viser, at alene det at møde hinanden til et fælles arrangement en gang om året betyder meget, når man f.eks. senere taler i telefon sammen. At få sat ansigter på hinanden og mødes på nye måder, som

overskrider de vante grænser, skaber mulighed for kendskab, som giver venskab.

Backoffice-samarbejde

Erfaringerne fra Kolding viser, at der er gevinst ved at bruge samarbejdet til at koordinere, hvilke databaser, man hver især abonnerer på, og at det f.eks. måske bedre kan betale sig for folkebiblioteket at nøjes med at betale pr. gang, en låner bruger Faktalink, da alle skoleelever i forvejen har adgang til den via skolens SkoDa-abonnement.

Derfor koordinerer de to ansvarlige for databaserne på henholdsvis skole- og folkebiblioteket nu deres abonnementer, så kommunens ressourcer udnyttes bedst muligt, og så de hver især kan rådgive børnene bedst muligt i forhold til, hvad de kan finde information om hvor.

På samme måde kan man formidle hinandens bøger til børnene, fordi man nu via nettet naturligt har fået adgang til at tjekke hinandens materialer, når et barn efterspørger et emne. Hvis ressourcerne er rigelige, vil deltagelse i hinandens materialevalgsmøder 1-2 gange om måneden give et godt opdateret materialekendskab, så man kan betjene børnene bedst muligt.

Indkøb og klargøring kan være et samarbejdsfelt i modellen, men i Kolding er skole- og folkebiblioteket allerede med i hvert sit indkøbssystem, som har gode indkøbsaftaler. I modellens mødestruktur koordinerer og skærper man desuden hver sin indkøbsprofil.

Biblioteksorientering

Biblioteksorienteringen i Kolding er blevet udvidet og ændret. Alle 4. klasser og tyve 8. klasser får tilbuddet. Skolebiblioteket står for koordineringen, og folkebiblioteket lægger i højere og

højere grad undervisningen i søgeteknik ud på skolerne, så det kan give eleverne mere lystbetonede oplevelser, når de kommer på besøg.

Arrangementer, udstillinger, projektarbejde

Forskellige aktiviteter kan styrke kendskabet til hinanden blandt alle skole- og folkebibliotekarer i kommunen.

I Kolding tog folkebiblioteket f.eks. initiativ til en projektuge sammen med kommunens 7.-8.klasser i forbindelse med klimatområdet, hvor eleverne både arbejdede ude i klasserne og på

hovedbiblioteket, hvor der var officiel åbning og lukning af ugen.

Pædagogisk Center rådgav folkebiblioteket undervejs i processen.

Partnerskaber om fælles events som den landsdækkende Læselyst-quiz *Klar Parat Svar* kan også tænkes ind i modellen.

Photostory

I arbejdet med at bevidstgøre politikerne og offentligheden om nødvendigheden af de to bibliotekstyper, har projektgruppen i Kolding valgt at lave

en photostory og fremlægge den for politikerne.

Formålet med photostoryen er at vise forskelle og ligheder på folke- og skolebiblioteket via konkrete nedslag i de to bibliotekers tilbud og virke.

Photostoryen er en formidlingsform, der også kan udstilles på bibliotekerne og lægges på nettet som et led i arbejdet med at profilere de særlige kompetencer hos hver af de to bibliotekstyper.

At kontakte lokalpressen, når man gennemfører samarbejdsprojekter er en anden strategi til at profilere hver sine kompetencer udadtil.

Fem forudsætninger for et godt samarbejde:

- Fælles grundlæggende opgaveopfattelse:
Man skal kunne italesætte forskelle, ligheder og krav til samarbejdet for at kunne formulere den fælles opgave.
- Fælles virkelighedsopfattelse i forhold til ressourcer og forventninger:
Det er vigtigt at være ærlig omkring og kunne stille spørgsmål til hinandens måde at gøre tingene på. Det kræver også benarbejde at få afstemt interne uoverensstemmelser i hvert sit bagland i forhold til funktionsbeskrivelserne og realiteterne.
- Klar organisation:
En fast mødestruktur.
- Klar rollefordeling:
Man repræsenterer sit bagland via baglandsmøder, hvor man sikrer, at baglandet kan stå inde for de beslutninger, man træffer.
- Kender og accepterer spillereglerne:
Fokus på fællesskab, hvor det giver mening. Man indgår ikke i samarbejdet som konkurrenter, men som supplement til hinandens biblioteksvirksomhed.

I Viborg har man ikke udarbejdet en egentlig model, men afdækket nogle grundlæggende principper for samarbejde mellem folkebibliotekarer, skolebibliotekarer og andre aktører på børne- og ungeområdet. Kun på meget få områder har man i den kommunale verden i dag taget stilling til: Vigtigheden af at kende hinanden, finde sin placering og sine roller i den kommunale verden, få disse roller formaliseret og anerkendt og arbejde på fælles tiltag, hvor det er muligt og frugtbart.

VIBORG

Af journalist Monica C. Madsen (DHJ), Bureauet
Fotos i denne artikel: Kåre Viemose

Samarbejde og gensidig anerkendelse

Et afgrænset projekt

I stedet for at tage udgangspunkt i det samlede arbejde omkring biblioteksbe-
tjeningen af børn og unge har arbejds-
gruppen valgt at fokusere på et enkelt
område.

Principperne er derfor eksemplificeret
i et afgrænset projekt: De 0-8 årige og
mere specifikt deres sprogindlæring.
Både fordi der her er en oplagt mulig-
hed for et samarbejde de to institutio-
ner imellem, fordi det er et område der
pt. lokalt nytænkes og nyorganiseres,
og – ikke mindst – fordi man fra folke-
bibliotekssiden er meget interesseret i
at få fastlagt sin rolle her.

Processen

Trin 1: Fællesmøder og høringsrunder

Gruppen har holdt en række møder,
hvor folke- og skolebibliotekarerne
dels har introduceret hinanden til deres
arbejdsopgaver, dels afholdt en fælles
høringsrunde, hvor relevante ressour-
cepersoner i kommunen har berettet
om, hvordan de arbejder med feltet,
hvilke ønsker og behov de har, hvilke
perspektiver de ser i et fælles samar-
bejde osv.

Man tror ofte, at man ved, hvad hinan-
den går og laver, men man skal tæt på
for at opdage mangfoldigheden i hinan-
dens arbejde og finde frem til, hvordan
man bedst koordinerer, støtter og sup-
plerer hinanden, viser erfaringerne fra
Viborg.

Da gruppen valgte at fokusere på spro-
gindlæring og aldersgruppen 0-8 år,
har man haft besøg af/høringsrunde
med den ledende tale-høre-pædagog
(førskolebørn), en læsekonsulent (sko-
lebørn), lederen af daginstitutionsområ-
det og en daginstitutionsleder.

Det har været en god oplevelse for

både skole- og folkebibliotekarerne,
fordi høringerne har sat fokus på be-
hov, som ikke er dækket ind i dag,
hvor bibliotekerne kan iværksætte nye
tilbud, og internt har det skabt en fælles
vidensplatform.

Folke- og skolebibliotekarerne drøfter
de forskellige samarbejdsmuligheder,
definerer aktørernes forskellige roller
og koordinerer dem i en sammenhæn-
gende, fælles strategiplan for, hvordan
man kan udnytte de to bibliotekssyste-
mers forskellige kompetencer i et sam-
spil med fagpersoner fra alle felter, som
arbejder mod de samme mål.

Trin 2: Strategiplaner

Anden del af processen har handlet
om at omsætte den erhvervede viden
til konkrete planer og tiltag. Hvilken
opgave skal/kan bibliotekerne løse?
Hvem er det naturligt at arbejde sam-
men med? Er det en opgave for folke-
eller skolebibliotekerne, eller er det en
opgave, man bedst løfter i fællesskab?

Planerne beskriver og samordner de
forskellige aktørers indsats, fastlægger
samarbejdsformer og sætter nye initia-
tiver i gang. Det centrale omdrejnings-
punkt i planerne er *aftaler*: Når forskel-
lige instanser i forskellige forvaltninger
og afdelinger skal arbejde sammen i
en travl verden, er det vigtigt at lægge
samarbejdet i rammer og ikke mindst
fastlægge en mødestruktur, hvor rele-
vante samarbejdsparter jævnligt mødes
og bliver orienteret om andre aktørers
aktuelle arbejde. Hvis ikke, bliver de
gode hensigter snart glemt igen.

Gruppens valg af de 0-8 åriges sprog-
udvikling som fokusområde har defi-
neret en række samarbejdspartnere:
Daginstitutionspersonale, sprogkon-
sulenter, læsekonsulenter, tale-høre-
konsulenter m.m.

Sprogvejlederne holder f.eks. 4-5 fæl-

lesmøder om året, hvor det er oplagt
fast at lægge et af møderne på børne-
biblioteket, så konsulenter og bibliote-
karer kan informere hinanden gensidigt
om det igangværende arbejde.

På samme måde bør en repræsentant
fra alle daginstitutioner fast deltage i et
årligt møde med biblioteket, så børne-
bibliotekarerne er orienteret om, hvad
der rører sig i børnehavernes hverdag,
samtidig med at de informerer pædago-
gerne om materialer og bakker pæda-
gogernes arbejde op med f.eks. læse-
strategier, indretning af læsemiljøer, ny
viden om motorik, rim og stavning osv.

Gruppen har også set på uddannelsen
på det lokale pædagogseminarium og
på lærerseminarierne og forholdt sig til
behovet for faste aftaler om, hvordan
de studerende møder folke- og skole-
bibliotekerne i deres studier.

Trin 3: Blåstempling af strategiplaner

På så mange områder som muligt bør
de faste aftaler indgå i de respektive
aktørers handleplaner/kvalitetsud-
viklingsplaner, daginstitutionernes
læreplaner, skolernes planer for ind-
skoling, bibliotekernes målsætning
osv. En blåstempling, som skal sikre
biblioteksområdet, der tit bliver "glemt"
i planlægningen sammen med større
samarbejdspartnere.

I forhold til de 0-8 åriges sprogudvikling
er det f.eks. oplagt, at samarbejdet
med børnebibliotekerne indskrives i de
enkelte institutioners lærerplaner. En
mulighed kan også være at indskrive
brobygning i forhold til skolestarten, så
det ikke er op til den enkelte instituti-
ons tilfældige valg.

Jo mere man får skrevet ned, desto
mere binder det. Mens det, der ikke
skrives ned, er tilbøjeligt til at forsvinde
i mængden af alt det andet arbejde. Det
er erfaringen i Viborg.

Hvad er der kommet ud af processen?

Høringsrunderne har været gode. Hele gruppen af skole- og folkebibliotekarer har fået det samme input i en åben og afsøgende form. Det, at der ikke har været en nøje afgrænset problematik, som skulle løses, men et område, som skulle undersøges, har sat ideerne i gang.

Selvom gruppen ikke har levet op til projektets intention om at udarbejde en egentlig samarbejdsmodel, har den valgte arbejdsproces vist sig at være meget inspirerende og givet ideer til

mange nye tiltag. Både sammen med andre kommunale instanser og i samarbejde med hinanden.

Konkret i forhold til de 0-8 åriges sprogudvikling blev der fokuseret en del på de to sprogvurderinger ved begyndelsen af børnehaven og ved begyndelsen af skolealderen. Hvad undersøges der her? Hvordan følges resultaterne op i institution/skole og hvordan i forhold til forældrene? Kan skole- og folkebibliotekerne have en (større) rolle her.

Ved den første sprogvurdering bliver børnene opdelt. Nogle har ingen pro-

blemer, en mindre gruppe har så svære problemer, at de skal have professionel hjælp, og endelig skal en gruppe på 5-15% have ekstra sproglig opmærksomhed, både i deres institution og fra deres forældre.

Her er børnebiblioteket en vigtig samarbejdspartner, fordi de har egnede materialer (bøger, pc-programmer, pædagogisk legetøj m.m.) til at følge op på vurderingen og kvalificere personale – både over for institutioner og forældre.

Derfor har man nu ansøgt Styrelsen for Bibliotek og Medier om penge til et

mangesidet samarbejdsprojekt, hvor børnebiblioteket, ledende tale-hørekonsulent og leder af dagtilbuddet følger op på sprogscreeningen i børnehaven.

Sprogvurderingen i begyndelsen af skolealderen er pt. under udvikling i Viborg, og skolebibliotekerne har valgt

at gå aktivt ind i samarbejdet. Blandt andet ved at få læsekonsulenterne på skolerne knyttet til det enkelte skolebibliotek for at fremme samarbejdet og vidensudvekslingen. Man har altså i første omgang valgt at definere områder, som man hver i sær tager sig af, men man har også intentioner om fortsat samarbejde.

Skolebibliotekerne og folkebibliotekerne har samtidig valgt at oprette en fast samarbejdsgruppe, som i første omgang vil følge op på høringerne og sætte fokus på den periode, hvor børnene har et halvt år tilbage i børnehaven og går det første halve år i skole. De arbejder pt. med en ansøgning til et projekt, hvor der fokuseres på forældrenes rolle – antagelig i form af en omfattende oplæsningskampagne med kåring af de bedste bøger, gratis bog til alle forældre, forfatterkampagner osv.

Fakta

92.830 indbyggere.

Et hovedbibliotek, 10 lokalbiblioteker heraf 4 fællesbiblioteker.

26 skoler, 2 specialskoler og 9 friskoler.

54 skolebibliotekarer.

7 børnebibliotekarer.

76 børnehaver.

Kontaktpersoner

Skolebibliotekar Agnes Nielsen, Møllehøjskolen, tlf. 87 87 23 45, Agnes.Nielsen@skolekom.dk.

Skolebibliotekar Dorte Brinch Vester, Houlkærskolen, tlf. 87 87 22 00, Dorte.Vester@skolekom.dk.

Børnebibliotekar Erik Kierkegaard, Viborg Bibliotekerne, tlf. 87 87 34 44, eki@viborg.dk.

Områdeleder Børn Anne-Mette Myrhøj, Viborg Bibliotekerne, tlf. 87 87 34 41, am@viborg.dk.

Skolebibliotekskonsulent Lene S. Bovbjerg, tlf. 87 87 34 36, lsb@viborg.dk.

IKAST-BRA

Ikast-Brandes model er beregnet på kommuner, hvor politikerne ønsker et administrativt samarbejde mellem folke- og skolebiblioteket. Formålet med modellen er at formulere fælles udviklingsplaner for, hvordan skolebiblioteket og folkebiblioteket fremover skal arbejde sammen om biblioteksbetjeningen af kommunens børn og unge.

Af journalist Monica C. Madsen (DJH), Bureauet.
Fotos i denne artikel: Kåre Viemose

ND E

Samarbejdsprojekter som springbræt til fælles udviklingsplaner

Tre samarbejdsprojekter

Kommunens skolebiblioteks konsulent og børnebiblioteks koordinator har i fællesskab formuleret tre samarbejdsprojekter, de vil bruge som springbræt til at formulere fælles udviklingsplaner på tre områder, som de indstiller til Skole- og Kulturforvaltningen. Områderne er læseindsats, brobygning mellem folke- og skolebibliotek og kulturformidling.

Bibliotekarernes rolle

På hvert af områderne vil de skabe overblik over kommunens ressourcer og udvikle samarbejdet mellem folke- og skolebibliotekarere. Dels skal det give alle førskolebørn og skolebørn i kommunen en bedre biblioteksbehandling, der støtter deres lærings- og dannelsesprocesser og styrker deres evner til at skabe, tolke og udveksle alle former for indhold i fysiske og digitale medier. Dels skal kommunens lærere, pædagoger og bibliotekarere opleve et kvalitetsmæssigt løft i deres arbejde med børnene.

På et overordnet plan tager samarbejdet afsæt i en sammentænkning af folkebibliotekets traditionelle dannelsesopgave og skolebibliotekets læringsopgave: Det nye fælles bibliotekstilbud skal fremstå som et samlet tilbud med mange fælles områder, men hvor skole- og folkebibliotekarere har hver sine kompetencer, som kan supplere hinanden.

For selvom de to bibliotekstyper traditionelt tilhører hver sin verden, oplever de et stigende sammenfald af arbejdsfelter: Folkebiblioteket inddrager i højere og højere grad læringsaspektet, og dannelsesaspektet spiller en større rolle i det nye læringsbegreb i skolen. Derfor åbner et samarbejde for mange opkvalificerende muligheder – både på kommunalt plan og i den enkelte skole.

Den kulturelle dimension ved folkebiblioteket er f.eks. meget interessant for skolen: Den enkelte skolebibliotekar har så meget fokus på læringsdimensionen, at han eller hun ikke har ressourcer til at løfte den kulturelle dimension på egen hånd. Derfor kan skolebibliotekarere have stor gavn af at samarbejde med folkebiblioteket, som har en rigtig god kontakt til lokalsamfundet og et meget stort overblik over, hvad der rører sig på de forskellige kulturinstitutioner og på det kulturpolitiske felt.

Folkebiblioteket kan også tilbyde eleverne mulighed for at komme bredere ud med de medie- og kulturprodukter, de fremstiller i skolen. Elevfrem læggelser kan f.eks. flyttes ned på folkebiblioteket og komme med i folkebibliotekets arrangementskalender, så de bliver mere åbne for alle og ikke foregår isole ret på skolen. Pensionister, børnehaver osv. vil f.eks. meget gerne se skolebørnenes teaterforestillinger. På samme måde kan børnehaver, ungdomsklubber, foreninger osv. inviteres til at deltage med aktiviteter på biblioteket.

Til gengæld har skolebiblioteket kontakt til alle børn, mens folkebiblioteket kun har kontakt til de børn, der kommer frivilligt i fritiden.

Derfor er børnebiblioteket meget interesseret i at bringe sine tilbud ud til mange flere børn via skolebiblioteket og dermed udnytte børnebibliotekets ressourcer bedre.

Skolebibliotekarerne har generelt også langt bedre mediekompetencer, som det vil være værdifuldt for folkebibliotekarerne at trække på, mens folkebiblioteket kan hjælpe skolebiblioteket med at brede mediekompetencerne ud til forældre og bedsteforældre.

Processen

Trin 1: Brainstorm og høringer

Selvom tanken er at involvere mange forskellige aktører i projektet, har styregruppen valgt, at den kun skal bestå af to faste personer, skolebiblioteks konsulent og børnebiblioteks koordinator, som ad hoc inddrager andre aktører efter behov.

De to har arbejdet sammen i mange år, og en struktur med kun få faste medlemmer gør styregruppen mere manøvre dygtig. Til gengæld er det vigtigt, at de begge holder sig grundigt orienteret om, hvad der rører sig rundt omkring i kommunen blandt alle relevante aktører og inddrage dem i arbejdet med at udvikle fælles strategier.

Styregruppen indledte projektet med et brainstorm-møde sammen med kommunens bibliotekschef, som mundede ud i en strategi, hvor man ville udvikle samarbejdsstrategier på tre konkrete indsatsområder frem for at formulere en overordnet hensigtserklæring.

Derefter holdt gruppen en del møder, hvor de dels afdækkede de to bibliotekargrupperes ønsker og behov i forhold til at kunne trække på hinandens kompetencer, og dels afdækkede behov hos andre aktører, der bruger skolebibliotekets ressourcer. F.eks. læsevejledere, it-vejledere og specialundervisningen. Samtidig var formålet med møderækken også at projektmodne ideen hos de to bibliotekargrupper.

Trin 2: Seminar giver alle bibliotekarer ejerskab

Kort før sommerferien fremlagde styregruppen de tre projekter for bibliotekslederen og børne- og skolebibliotekarerne. Børnebibliotekarerne var fra starten med på ideen, mens skolebibliotekarerne var skeptiske, fordi projektet var så topstyret.

Derfor valgte styregruppen at bruge tid på at involvere skolebibliotekarerne som med-idéudviklere. Og da skole-

bibliotekarerne forstod, at topstyringen blot satte en ramme, hvis indhold de selv kunne præge, og som ville blive en god hjælp for lærerne i dagligdagen, vendte stemningen.

Det skete på et dagseminar efter ferien for alle kommunens skole- og folkebibliotekarer, som skolebibliotekskonsulentent planlagde i samarbejde med en gruppe skolebibliotekarer.

På seminaret holdt udviklingschefen i Fredericia Kommune oplæg om de gode resultater og fordele, bibliotekarerne i Fredericia har opnået i et lignende projekt.

Selvom det også var topstyret, kunne skolebibliotekarerne spejle sig i det. Derefter arbejdede de i workshops med at udvikle ideer til konkret samarbejde i hverdagen ud fra diskussionsoplæg, som skolebibliotekskonsulentent havde formuleret.

På seminariet fik folke- og skolebibliotekarer også mulighed for at møde hinanden – for begge parter var det motiverende at få sat ansigt på hinanden, lød tilbagemeldingerne. På den måde fik dagsseminaret skolebibliotekarerne tændt på ideen, og der var en meget

positiv stemning, da dagen sluttede.

Alle forslag fra workshoppen er nu blevet skrevet ind i styregruppens endelige indstilling til forvaltningen som afsæt til et idékatalog. Både folke- og skolebibliotekarer bliver desuden løbende orienteret om, hvad der videre skal ske.

Trin 3: Bibliotekarer i nye roller

Skolebibliotekskonsulentent har siden kommunesammenlægningen arbejdet med en ny intern struktur, hvor hvert skolebiblioteksteam har fået en teamkoordinator.

Planen er, at teamkoordinatoren skal holde kollegerne til ilden med henblik på at flytte fokus fra materialevalg til samarbejdsrelationer med blandt andre it-vejledere, læsevejledere, fagvejledere, specialundervisningscenteret, forældrene og folkebiblioteket.

Folkebibliotekarerne får også en ny rolle: Hvert skolebibliotek bliver fast knyttet en bestemt børnebibliotekar, og i takt med at børnebibliotekarerne får et tættere samarbejde med skolebibliotekarerne, skal de være mere udfarende i det daglige og bringe tilpasse forstyrrelser ind i skolen. F.eks. ved løbende

at henvende sig til skolebibliotekaren med nye tilbud eller ved uopfordret at henvende sig til lærerne med relevante tilbud via SkoleKom, som børnebibliotekarerne har fået adgang til som gæster.

I de tilfælde, hvor en lærer f.eks. vælger at takke nej til tilbuddet om biblioteksorientering, kan børnebibliotekaren eller børnebibliotekarerne invitere sig selv ud at lave andre aktiviteter på skolebiblioteket i de timer, der ellers var øremærket til orienteringen.

Fra foråret 2010 vil børnebibliotekarernes årlige invitationer til biblioteksintroduktioner for 4. klasse og 7. klasse desuden tage afsæt i de nye fælles målskrav til elevernes bibliotekskendskab: Lærerne gøres opmærksomme på, at de er ansvarlige for elevernes bibliotekskendskab, og at de ved at deltage i de årlige biblioteksorienteringer for 4. og 8. klasse på folkebiblioteket kan opfylde målene.

Trin 4: Fælles temadage og efteruddannelse

De behov og ønsker, som kom på bordet ved dagsseminariet, skal også i et omfang indarbejdes i kommunens kurser for bibliotekarerne.

Fælles temadage og efteruddannelse kan f.eks. kvalificere samarbejdet. I Ikast-Brande har begge grupper et stort ønske om at få indblik i og forståelse for hinandens arbejdsområde. Hvad laver man hver især? Hvilke kompetencer og ansvarsområder har man? Hvilke værdier arbejder man ud fra? Hvordan kan man støtte hinanden, samtidig med at man bevarer hver sin faglighed?

Indsigt i det vil give et optimalt fundament for at skabe samarbejde, som man ikke kan opnå alene ved at holde møder og tale sammen jævnlige. Samtidig

kan efteruddannelse være med til at opkvalificere de ældre skolebibliotekarers mediekompetencer i forhold til nye fokusområder som læring og pædagogik.

Udfordringer

Erfaringerne fra Ikast-Brande viser, at man skal være opmærksom på praktiske detaljer, der kan spænde ben.

Samarbejde om kørselsordninger kan f.eks. være afgørende for, om kommunens børn får mulighed for at bruge de lokale kulturtilbud. Og lærerne kan opleve det som uoverskueligt at rykke teaterstykker og fremlæggelser ud i bibliotekets rammer, medmindre folkebibliotekarerne hjælper med det praktiske, når der skal stilles f.eks. kulisser og stole op.

Ud over skolebibliotekarernes utilfredshed med topstyring er det også en central udfordring at motivere alle i en stor gruppe skolebibliotekarer til at deltage i projektet: Der er kun 3 1/2 børnebibliotekarer i kommunen, mens der er 25 skolebibliotekarer. Det betyder, at børnebibliotekarerne lettere kan finde frem til løsninger, der giver plads til alles behov, mens det er mere krævendende at få alle skolebibliotekarer med på de nye ideer.

Arbejdstidsmæssigt kan skolebibliotekarerne desuden komme i klemme i forhold til deres arbejdstidsaftaler. Hvor børnebibliotekarerne let kan afspadsere eventuelle overarbejdstimer på andre områder, kan skolebibliotekarerne have behov for større råderum til at kunne deltage i fælles aktiviteter i projektet. Samtidig er skolerne altid 1-2 år fremme i deres planlægning, så de har sjældent mulighed for at indarbejde nye tilbud, der pludseligt opstår. Derfor skal børnebibliotekarerne være indstillet på at langtidsplanlægge og tænke meget langt fremad.

Fordele ved modellen, der allerede har vist sig:

- Kendskab giver venskab! Det betyder utrolig meget, at folke- og skolebibliotekarer kender hinanden. Målet i Ikast-Brandes model er, at hver skole skal knyttes fast til en bestemt børnebibliotekar, så man får gode vilkår for en løbende, uformel og hyggelig dialog med muligheder for at skabe tilpasse forstyrrelser i hinandens hverdag.
- Skolebibliotekaren bliver ambassadør for den fælles indsats. Folkebibliotekaren kan kommunikere sine tilbud til lærere og elever via skolebibliotekaren, og alle skoler har

nu lånekort til folkebiblioteket, så de kan gå på nettet og bestille materialer, der kommer ud med kørslen.

- Skolebibliotekets teamkoordinator er en central ambassadør i indsatsen for at motivere lærerne til at deltage i bibliotekets aktiviteter.
- Det er en stor fordel, at skolebibliotekskonsulenten og børnebibliotekskoordinatoren i Ikast-Brande i forvejen har en årelang tradition for et godt "backoffice"-samarbejde. Det har givet begge parter et godt afsæt til at kaste sig ud i projektet uden betænkeligheder.

Samarbejdsprojekt 1:

Brobygning mellem folkebibliotek og skolebibliotek

Formålet er at skabe en rød tråd i børns brug af biblioteket gennem hele deres barndom og ungdom.

En af folkebibliotekets vigtige målgrupper er førskolebørnene, og det er katastrofalt, hvis de mister kontakten med børnene, når de begynder i skole. Derfor er folkebiblioteket interesseret i et samarbejde med skolebiblioteket, så de bevarer kontakten til børnene.

Samtidig får barnet et godt fundament for livslang læring, hvis man støtter det at skabe et godt og tæt forhold mellem det enkelte barn og det samlede kommunale biblioteksvæsen.

Hensigten med brobygnings-modellen er derfor at afbureaukratisere samarbejdet mellem de to biblioteksverden, så børn, lærere og forældre får lettere fysisk og elektronisk adgang til en fælleskommunal biblioteksservice – f.eks. ved at børn kan låne folkebibliotekets

materialer via skolebiblioteket fremover og skolebibliotekets materialer via folkebiblioteket.

Det skal ske via et tættere samarbejde mellem de to bibliotekstyper med bedre mulighed for sparring, vidensdeling, kompetenceudvikling, nytænkning og en tilpas grad af forstyrrelser. Andre ressourcepersoner i forhold til børns læringsprocesser skal også inddrages i samarbejdet.

En klar og entydig kommunikationsstrategi skal understøtte samarbejdet, så skole- og folkebibliotekarer kan kommunikere direkte med hinanden.

Folkebibliotekarerne er allerede kommet et markant skridt på vej mod en ny og tættere kommunikation med lærerne – de har fået adgang til lærernes virtuelle arbejdsrum, SkoleKom, hvor de nu kan sende mails direkte til alle lærere i Ikast-Brande, når de har nye relevante tilbud eller materialer, som de før kun kunne kommunikere gennem skolebibliotekskonsulenten.

Samarbejdsprojekt 2:

Fælles bibliotekstilbud til læseusikre børn og unge

I fællesskab skal folke- og skolebiblioteket skabe en målrettet, innovativ indsats over for alle læseusikre og læse-urutinerede børn og unge i kommunen, blandt andet tosprogede og unge uddannelsessøgende.

De to bibliotekstyper tager udgangspunkt i hver sine kompetencer og stiller i samarbejde med hinanden fysiske og elektroniske fritidslæsningsressourcer og undervisningsressourcer til rådighed for alle læse-urutinerede børn og unge i kommunen – via hjemmesider, markedsføring, udstillinger osv. På den måde koordineres den viden, skole- og folkebibliotekarer har om de samlede læringsressourcer, så man kan understøtte den enkelte elevs læring optimalt.

I førskolealderen tager folkebiblioteket initiativ til at understøtte daginstitutionernes læringsindsats. Blandt andet ved at stille oplæsnings- og oplevels-

sesmaterialer til rådighed for børn, pædagoger og forældre. Når de unge forlader folkeskolen, fastholder og udbygger folkebiblioteket tilbuddene til urutinerede læsere med henblik på livslang læring.

I forbindelse med projektet overvejer styregruppen at tage initiativ til på landsplan at pege på behovet for, at interesserede lærere og elever – eventuelt mod betaling – kan få adgang til Notas netbibliotek for blinde/svagtseende/ordblinde, E17, som er et eksempel på en værdifuld ressource, skoler og biblioteker landet over ikke kan bruge optimalt i dag på grund af ophavsrettigheder.

Samarbejdsprojekt 3:

Kulturformidling på bibliotekerne

Formålet er, at skole- og folkebibliotek knytter tættere kontakter til kommunens kulturelle og musiske institutioner, så bibliotekerne skaber et fælles udstillingsvindue og et læringsmiljø, der giver mulighed for kulturudfoldelse

med, af og for børn, som stimulerer det enkelte barns lære- og oplevelseslyst.

På den måde får børn kendskab til deres lokalområdes kultur, samtidig med at de får et interagerende bibliotekstilbud, hvor de i højere grad kan opleve og skabe kultur.

Fokus skal især rettes mod sammenhængen mellem kultur og sundhed: Forskningen viser, at kunstneriske og kulturelle oplevelser giver både udøvere og modtagere et bedre, længere

Udviklingsplaner vs. handleplan

Fordelen ved at have fælles udviklingsplaner frem for handleplaner er, at udviklingsplaner har en mere visionær og permanent karakter: Når de aktuelle mål er nået, skal man følge op på dem med nye indsatsområder. Fordelen ved at have hver sin udviklingsplan er desuden, at man anerkender hinandens forskellige kompetencer og potentialer.

og sundere liv. Samtidig støtter kunstneriske oplevelser barnets udvikling af identitet, livshistorie og evne til at se sammenhænge og dermed kunne orientere sig i vores kaotiske verden.

Fakta

40.000 indbyggere. 1 hovedbibliotek, 1 stor filial og 4 små, heraf 3 kombi-biblioteker. 13 folkeskoler, 4 fri- og efterskoler. 25 skolebibliotekarer. 3,5 børnebibliotekarer.

Kontaktpersoner:

Skolebibliotekskonsulent Aksel Grønvall, tlf 99 60 34 16, akgro@ikast-brande.dk
Børnebibliotekar koordinator for børneteamet Lisbeth Bjørn Hansen, tlf. 99 60 34 28, ibhan@ikast-brande.dk

Konklusion:

Den fælles indsats sikrer barnet det bedste

Af Nanna Berg, Bibliotekarforbundet,
Kirsten Boelt, Danmarks Biblioteksforening,
Jørgen Kristensen, Danmarks Skolebibliotekarer og
Karin Gaardsted, Kommunernes Skolebiblioteksforening

Foto: Jeppe Carlsen

Skole- og folkebibliotekarer har forskellige rammer og muligheder for at arbejde sammen alt efter hvilken kommune, de arbejder i.

Det gælder også for projektdeltagerne i de fire kommuner i projekt *Nye samarbejdsformer mellem skole- og folkebiblioteker*, som med forskellige udgangspunkter har udviklet nye måder at samarbejde på.

Forskellene hænger blandt andet sammen med den enkelte kommunes geografi, traditioner, størrelse, økonomi og politiske dagsorden.

I projektgruppen vurderer vi, at disse forskelligheder fint afspejler de vilkår, som skole- og folkebibliotekarer arbejder under i Danmarks øvrige kommuner.

Derfor kan alle bibliotekarer landet over forhåbentlig finde inspiration til deres arbejde med at udvikle nye lokale samarbejdsformer, tilpasset deres kommunale virkelighed.

Politikere og chefer skal på banen

Som det fremgår af de fire beretninger i denne publikation, har udviklingspro-

jektet sat gang i nye måder at arbejde sammen på.

Alene det, at man lokalt har fået opgaven med at finde nye måder at udvikle samarbejdet mellem de to biblioteksformer på, er en dynamo, der genererer nye og anderledes løsningsforslag.

Samtidig understreger projektdeltagerne i alle fire kommuner hvor vigtigt det er, at både lokalpolitikere og forvaltningschefer i kommunen giver klare meldinger om, at man ønsker at få udbygget samarbejdsfladerne mellem de lokale skolebiblioteker og folkebib-

ANBEFALINGER: RAMMER, DER SKABER FÆLLES TRIT

Når skole- og folkebibliotekarer går i gang med at udvikle nye samarbejdsformer, bør man overveje, hvordan man lokalt vil gribe samarbejdet an med udgangspunkt i de anbefalinger, som deltagerne i de fire kommuner i projekt *Nye samarbejdsformer mellem skole- og folkebiblioteker* kommer med i denne publikation.

De enkelte anbefalinger gælder ikke nødvendigvis for alle kommuner, da man lokalt har forskellige rammer og muligheder for samarbejde.

- Det gode samarbejde bygger på fælles målsætning og formelle aftaler: Rammer og fast mødestruktur er en forudsætning for, at de gode hensigter ikke går i glemmebogen.
- De faste aftaler skal tænkes med i de fælles udviklings- og handleplaner for biblioteksbetjening af børn. De skal også indgå i læreplaner, kvalitetsrapporter, bibliotekernes målsætning osv., ligesom de nye samarbejder og målene med dem kan indskrives i de nye politikker.
- Man kan sætte højere realistiske mål, hvis man kan skabe tæt samarbejde og tænkning på tværs af forvaltninger og politiske udvalg.
- Folke- og skolebiblioteker kan med fordel inddrage andre parter i udviklingen af biblioteksbetjeningen af børn. F.eks. daginstitutionspersonale,

sprogkonsulenter, læsekonsulenter og tale-hørekonsulenter. Det skaber større sammenhæng i de kommunale indsatser.

- Både folke- og skolebiblioteker kan med fordel inddrage forældrene i indsatsen for at udvikle børns sprog og læselyst.
- Et højt informationsniveau giver alle relevante aktører medejerskab og lyst til udvikling. F.eks. ved at deltage i fællesmøder og høringsrunder.
- Kendskab til hinandens områder og – ikke mindst – måder at arbejde på, er en forudsætning for et vellykket samarbejde.
- De to bibliotekstyper kan i fællesskab arrangere events, kampagner og andre indsatser, som skaber en helhedsfølelse af, at tingene hænger sammen og supplerer hinanden i kommunen.
- Flere faggruppers samarbejde om konkrete aktiviteter giver flere vinkler på en sag.
- Valg af bestemte fælles temaer kan lette og inspirere samarbejdet. F.eks. læse-usikre børn, tosprogede børn, kulturformidling eller sprogudvikling hos små børn.
- Fælles videnudveksling mellem folke- og skolebibliotekarer, lokale fælles kurser og lokale aftaler kan sikre den bedste udnyttelse af indkøb og program-abonnementer.

lioteker – til gavn for den fælles opgave, man har, nemlig at sikre alle børn og unge i kommunen den bedst mulige biblioteksbetjening.

Målet er, at børnene møder en optimal biblioteksbetjening, fra de er ganske små, til de som unge er i gang med deres uddannelsesforløb.

En biblioteksbetjening, der giver børnene de bedste muligheder for at få en uddannelse ved at lade dem møde de rette udfordringer, og en biblioteksbetjening, der giver børnene de bedste betingelser for møder med litteratur,

kultur og teknologi, som højner kvaliteten af deres oplevelser og deres trivsel som mennesker.

Respekt for forskellighed

Erfaringerne i de fire kommuner viser, at det er væsentligt, at deltagerne i projektet gør en særlig indsats for at styrke den indbyrdes forståelse af, at alle parter i samarbejdet arbejder mod det samme mål, at man spiller forskellige roller i løsningen af opgaven, og at man når det bedste resultat ved at trække på samme hammel.

Det giver ikke kun den bedste udnyt-

telse af de økonomiske ressourcer – det styrker også den fælles indsats for at sikre børn den bedst mulige sprog- og læseudvikling, dannelse, kultur- og litteraturoplevelse, informationsteknologi, overgang fra børnehave til skole/ fra skole til ungdomsuddannelse.

Sidst – og ikke mindst – giver det mulighed for at bakke bedst muligt op om forældres indsats på disse områder, som alle spiller en vigtig rolle i børnenes udvikling til kompetente, voksne borgere.

